

ВІД ШЕПОТУ ДО КРИКУ: ЗАКЛИК ЗАКІНЧИТИ НАСИЛЬСТВО ЩОДО ДІТЕЙ В УСТАНОВАХ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДОГЛЯДУ

Спільно з дослідниками з Бедфордширського університету благодійна організація «Дитячі містечка – SOS» (Детские деревни – SOS) підготувала велику доповідь, в якій висвітлюється проблема поширеності насильства щодо дітей, поміщених до установ альтернативного догляду, в 21 країні світу. У доповіді пропонуються практичні рекомендації для урядів, медичних працівників та інших зацікавлених осіб із захисту дітей від насильства в подібних ситуаціях. Захист дітей повинен стати загальною відповідальністю, тому в доповіді підкреслюється важливість вдосконалення шляхів комунікації, підвищення прозорості і розвитку ефективніших систем інформування про порушення. Основною передумовою є те, що обмін знаннями дуже важливий для припинення насильства щодо дітей. Саме тому доповідь не обмежується детальним описом випадків насильства, у ній також ставляться навідні запитання про те, чому і як насильство проявляється в умовах альтернативного догляду.

Через усю доповідь червоною ниткою проходить тема значної нестачі даних, що стосуються дітей, які знаходяться під опікою. Для доступу до надійної інформації необхідно:

- a) Переосмислити табуовану природу обговорення насильства щодо дітей.
- b) Обговорити етичні труднощі, пов'язані із залученням дітей до участі/консультування в подібних дослідженнях.

У ряді доповідей ООН, а також у *Керівних настановах ООН з альтернативного догляду за дітьми* від 2009 року йдеться про те, що насильство щодо дітей виходить за рамки культури, класу, освіти, доходу і етнічної приналежності. Тому професіонали повинні піддати критичній оцінці уявлення про те, які форми насильства найбільш шкідливі для благополуччя дітей, і які групи піддаються найбільшому ризику. Факти свідчать про те, що помилкове уявлення про уразливість може іноді призводити до того, що ми недооцінюємо те, наскільки уразливі менш «очевидні» групи перед насильством і жорстоким поведінням, наприклад, хлопчики і діти старшого віку.

Поняття «насильство», як правило, асоціюється з фізичною або сексуальною жорстокістю. Проте дослідження показує, що такі саме активні заходи слід вживати і проти психологічних/емоційних форм насильства, оскільки вони також часто призводять до негативних довгострокових наслідків. І хоча дослідники чітко розуміють небезпеку, яку несе з собою припущення про те, що певні форми догляду піддають дітей більшому ризику, чим інші, існує взаємозв'язок між інституціональними/груповими системами догляду і вірогідністю отримання емоційної шкоди. Цей взаємозв'язок особливо виражений у дітей до 3 років. У інституціональному середовищі обмежені можливості формування глибоких особистих зв'язків, що може мати серйозні наслідки для розвитку мозку і когнітивних, соціальних і поведінкових навичок.

Згубні довгострокові наслідки психологічного насильства викликають велику стурбованість, враховуючи поширеність цього виду насильства в умовах альтернативного догляду. Наприклад, опитування, проведене у Вірменії, показало, що 44% дітей, що проживають в інтернатних установах, піддавалися як фізичному, так і психологічному насильству. Особливу тривогу викликає висновок доповіді про те, що майже в кожній з 21 країни, де проводилося дослідження, особи, відповідальні за забезпечення догляду, «отримували низьку оплату праці, були переобтяжені роботою, нерідко мали недостатній рівень кваліфікації або зовсім не мали її» (с. 56). Без професійної підготовки з догляду за дітьми особисті цінності, упередження і дискримінаційні переконання і дії персоналу, що відповідає за захист і заохочення прав дітей, можуть залишитися невиявленими. Встановлено, що стать, інвалідність, ВІЛ-статус і етнічна приналежність впливають на уразливість дитини перед насильством, у тому числі психологічним насильством. Тому в умовах альтернативного догляду емоційне насильство часто може набувати форми ізоляції або виключення з групи з боку однолітків і недостатньо кваліфікованих співробітників. Крім того, відзначається, що приналежність до будь-якої соціальної групи, яка зазнає дискримінації, може підвищити шанси дитини потрапити до установи альтернативного догляду, як, наприклад, це відбувається з дітьми рома, які в надмірно великій кількості представлені в спеціалізованих установах.

Незважаючи на безліч випадків прояву жорстокості, описаних у доповіді, здебільшого в ній міститься і послання надії. Система альтернативного догляду не завжди пов'язана з насильством, і його можна уникнути. Більше того, приводячи практику у відповідність до Керівних настанов ООН від 2009 року, ми можемо досягти того, щоб альтернативний догляд виконував своє пряме завдання: захищати дітей, що знаходяться в найуразливішому положенні.

Підготовлене Кейті Жавано для «Платформи із захисту дітей в Південно-Східній Європі» в червні 2016 року.

Джерело: From A Whisper to a Shout : A Call to End Violence Against Children in Alternative Care (2014). SOS Children's Village International